

Szell Kálmán (1843-1915)

épített és szellemi öröksége

Beküldés dátuma:	2016.03.01.
Értéktárba rögzítve:	2016.03.15.
Benyújtó szervezet vagy egyesület:	—
Benyújtó kapcsolattartó személy:	Talabér Lászlóné
Értéktár megnevezése:	Települési Értéktár, Megyei Értéktár
Fellelhetőség helye:	Szentgotthárd

Szell Kálmán (1843-1915) a környék országgyűlési képviselőjeként, pénzügyminiszterként és miniszterelnökként a kiegyezéstől jelentősen hozzájárult városunk és környékének fejlődéséhez gazdasági és kulturális területen egyaránt.

Élete:

1843. június 08-án Gasztonyban született. Felmenői 1639-ben III. Ferdinándtól nemesi címet kaptak. Apja Szell József előbb al-, később főispán, majd Körmend országgyűlési képviselője volt. Szell Kálmán középiskoláit a soproni bencés gimnáziumban kezdte, majd a szombathelyi premonstreieknél fejezte be kiváló eredménnyel. A jogi kart Budapesten végezte, majd jogi doktori címet szerzett. Felesége Vörösmarty Ilona volt, egy lányuk született. Pályafutását Deák Ferenc (felesége gyámja) tanácsára szolgabíróként kezdte 1867-ben. Szintén az ő javaslatára kezdett pénzügyi tanulmányokat. Rátóton telepedett le. 1868-tól a járás országgyűlési képviselője volt (kevés megszakítással) 1911-ig. 1875 és

1878 között pénzügyminiszter, 1899 és 1903 között miniszterelnök volt. 1915. augusztus 16-án, 72 évesen hunyt el Rátóton, Táplánfalván a családi sírban nyugszik.

Szentgotthárdot érintő tevékenységei:

- ° 1869. évi sikeres beadványa nyomán 1872-től Szentgotthárd nagyközség – a megyeszékhely után másodikként – királyi törvényszéket kapott.
- ° 1871-ben nyílt az első Szentgotthárdi Takarékpénztár Rt., melynek elnöke lett.
- ° 1893-ban polgári segélyegylet is alakul, tiszteletbeli elnöke Szell Kálmán lett.
- ° 1870-től sürgette a Győr-Szombathely-Graz vasútvonal megépítését, mely 1872 őszére készült el. Mint az igazgatótanács tagja, elsősorban az engedélyek gyors keresztülvitelével segített. Óriási fejlődést jelentett a vasúti közlekedés az addig elszigetelt Rába-vidék számára. A mezőgazdasági termékek kereskedelmében és a későbbi iparosodásban Ausztria közelsége mellett a már elkészült vasúti hálózatnak nagyon fontos szerepe volt.
- ° 1891-ben határozták el a község vezetői, hogy gimnáziumot szeretnének a járás zömében nemzetiségi, tehetséges és szorgalmas ifjúsága számára. Három járásban (németújvári 51, muraszombati 114, szentgotthárdi 80 község), összesen 245 településén nyílna meg ezáltal a tanulás és a felemelkedés lehetősége. Dr. Vargha Gábor javaslatára először Gimnáziumi Bizottság alakult, elnökének Szell Kálmánt kérték fel, akinek jelentős szerepe volt abban, hogy engedélyt kaptak egy új, állami gimnázium indítására. (Ekkor csak két egyházi fenntartású gimnáziuma volt megyénknek, állami egy sem.) 1893 őszén kezdődött a tanítás, akkor még az előző évben nyílt óvoda épületében. Két évvel később már elkészült a gimnázium

Szell Kálmán (1843-1915)

épített és szellemi öröksége

° 1894-ben személyes közbenjárása nyomán a megyében az egyetlen Dohánygyár Szentgotthárdon és nem Szombathegyen épült meg. Ez abban az időben a térség első nagyobb ipari üzeme volt. A járásban ekkor évente kb. 1000 mázsa dohány termett. Indulásakor 360 főt, tíz évvel később már több mint 900 főt, főleg női munkaerőt foglalkoztatott, ezáltal közel 1000 család megélhetését biztosította.

° Szell Kálmán közbenjárásával a következő években sorra nyíltak további ipari üzemek. Először 1896-ban a dohánygyár szomszédságában az óragyár. Ezt követte a század utolsó éveiben a Téglagyár, ami évente 1,5 millió téglát készített, még Stájerországban is volt piaca. Villamos telepre is szükség volt az ipari üzemek fejlődéséhez.

° 1899-ben az Óragyár mellett az olasz származású Bujatti-testvérek alapították a selyemszövőgyárat. Szell Kálmán közbenjárása nyomán Pozsonyt, Győrt, Komáromot és Magyaróvárt megelőzve itt épülhetett meg az első magyar selyemgyár. 1901-ben indult a termelés újabb, elsősorban női munkahelyeket teremtve.

° 1902-ben szintén Szell Kálmánnak köszönhető a település, hogy báró Wieser József is itt építette meg kaszagyárát. A selyem- és a kaszagyár egy évszázadon keresztül külön-külön több ezer dolgozót tudott alkalmazni, és minőségi termékekkel országhatáron át nyúló ismertséget szereztek a városnak.

Szell Kálmán lokálpatrióta tevékenységét a nagyközség, majd város elismerte és tiszelti:

° 1902-ben a politikust megválasztották Szentgotthárd díszpolgárává.

° A Főteret – hozzájárulásának megszerzése után – róla nevezték el. A második világháború utáni időszakban nevét Béke térre változtatták, csak 1989 után lett ismét Szell Kálmán tér.

° 2001-ben megalakult a Szell Kálmán Polgári Egyesület 12 fővel, helyi kötődésű, polgári értékrendet valló értelmiségiekből.

° 2002-ben a templom előtti parkban helyezték el Szell Kálmán mellszobrát, amelyet Tóth Emőke készített.

° 2014 júniusában az önkormányzat Szell Kálmán-ösztöndíjat alapított a helyi tehetséges tanulók támogatására. Évente pályázhatnak a 11-12. évfolyamos középiskolás és egyetemi hallgató diákok az ösztöndíjra. A sikerrel pályázó középiskolások havi 5000, a felsőoktatásban tanulók havi 10000 Ft-ot kapnak. Feltétele egy pályamunka elkészítése.

° 2015-ben, Szell Kálmán halálának 100. évfordulóján a város a politikus emlékének felidézésére rendezvénysorozatot szervezett.

° Június 8-án (születésének napján) kezdődtek a megemlékezések. Ezen a napon polgármesteri hivatal folyosóján Huszár Gábor polgármester nyitotta meg a Szell Kálmán és a századforduló Szentgotthárdja című emlékkiállítást, melyet a Vas megyei levéltár munkatársai készítettek.

° Ezzel egyidőben a Pannon Kapu Kulturális Egyesület 3 fordulós vetélkedőt hirdetett meg a megye középiskolái számára, amelynek döntő fordulója a rátóti Szell Kálmán kastélyban volt. A versenyen a helyi gimnázium tanulóit két csapat is képviselte.

° Augusztus 16-án a Színház aulájában kávéházi beszélgetést rendezett az Önkormányzat prof. dr. Szell Kálmán és Bana Tibor országgyűlési képviselő részvételével. A résztvevők kézbe vehették a hajdani Szent-Gotthárd lap cikkeiből készült válogatást, mely 2015. július 31-én jelent meg mint Szentgotthárd város jubileumi kiadványa. Este a századvégi hangulat felidézve a Canarro együttes szórakoztatta a közönséget.